

TARTU MAAKOHUS

Hr Andres Anvelt
Minister
Justiitsministeerium
KODIFuhinguoigus@just.ee

Teie 20.11.2014 nr 7-7/14-9016
Meie _____ nr _____

Tagasiside seoses ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projektiga

Justiitsminister on 20.11.2014. a kirjaga küsinud muuhulgas Tartu Maakohtult arvamusi ja ettepanekuid seoses ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projektiga. Lähteülesande projekt sisaldab revisjoni läbiviimise põhjendusi, plaanitavat ulatust, viisi ja üldist tegevuskava, samuti ühinguõiguslike probleemide kaardistust koos asutuste ja huvirühmade arvamuste ja võimalike analüüsi ülesannetega.

Arvestades ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projekti mahtu ja arvamuse avaldamiseks antud ajalist ruumi, saab Tartu Maakohtu kohtunike ja kohtujuristide tagasisidena välja tuua järgnevad arvamused ja ettepanekud:

1. Üldises plaanis leiti, et seni kasutatud seadused erinevate ühinguliikide kohta ja TsÜS-is esitatud üldised põhimõtted kõigi ühingute jaoks on olnud põhjendatud süsteem, mis toimib ja kõike kodifitseerida (ühte seadusesse kokku tuua) ei ole vajalik.
2. Samuti avaldati arvamust, et üldine eesmärk võiks olla regulatsioonide suunamine pigem ühingu (äriühingu) ja avalikkuse suhete reguleerimisele - reguleerida ühingu (äriühingu) suhteid temast väljaspoolseisjatega, s.h. riigiga. Praegused regulatsioonid on suunatud pigem ühingu liikmete (juhtorganite liikmete) omavaheliste suhete reguleerimisele ja muude sisesuhete reguleerimisele. Oldi seisukohal, et ühingu liikmete omavahelistes, ühingu ja juhtorganite liikmete vahelistes suhetes tuleks enam rõhutada lepinguõiguse vabadust ja need suhted ei pea olema seadustes ülereguleeritud.
3. Leiti ka, et põhjendatud oleks registrid koondada ühte, võib-olla kasutada alamregistrite süsteemi. Registriandmete puhul tuleks seada eesmärgiks, et need oleksid võrreldavad ja muutused või vastuolud tuleksid lihtsamalt esile. Ka siin peaks olema võimalus kasutada meie e-riigi tehnilisi võimalusi.
4. Ei nõustunud sellega, et seni registrisse kantud andmed tegelikku õiguskindlust ei anna. Kui seni on mõned registrisse kantavad andmed (nt juhtorgani liikme volituste kestus) õigusliku tähenduseta, siis tuleks teha valik- a) kas selliseid andmeid enam mitte registrisse kanda või b) anda revisjoni käigus tehtavate seadusemuudatustega neile õiguslik tähendus. Ühing (äriühing) ei tegutse tühjas õigusruumis, vaid realiseerib ennast muude õigussubjektidega suhestudes, mistõttu peab kõigile õigusruumis tegutsejatele eksitusteta selge olema ühingu esindusõiguslikud persoonid (TsÜS § 31, § 34).
5. Ühinguõiguse revisjoni teravik peaks olema suunatud mitte ettevõtluse õhutamisele,

vaid asutatud ühingute vastutustundliku tegutsemise saavutamisele. Selle eesmärgi saavutamisele aitab kaasa ühingute juhtorganite liikmete kohustuste ja vastutuse reguleerimine. Äsja toimunud karistusõiguse reform on pidanud vajalikuks jätta äriühingute juhtimine (ja võimalikud kuritarvitused selles vallas) reguleerida mittekariistusõiguslike vahenditega (s.h. just ühinguõiguslike vahenditega) ja suurendada preventiivseid tsiviilõiguslikke vahendeid. See tingib ühinguõiguse detailsema regulatsiooni juhtorganite liikmete vastutuse küsimustes. Vastutust suurendava regulatsiooni tähtsust on oluliselt suurendanud ühe (või kahe) osanikuga (kes on samal ajal ka ühingu juht) äriühingute suur osatähtsus, s.t. puudub osanike surve.

6. Leiti, et ühinguõiguse kodifitseerimise lähteprojektis on kajastatud kõik olulised ühinguõiguslikud probleemid, mida tuleks ühinguõiguse revisjoni käigus analüüsida. Põhjendatud on ühinguõiguse kodifitseerimine välja pakutud ulatuses ja kujul s.o eraõiguslike juriidiliste isikute koodeksi asemel olemasolevate õigusaktide põhjaliku, süsteemse ja sisulise revisjoni läbiviimine. Kuna eraõiguslikel juriidilistel isikutel pole piisavat ühisosa, pole võimalik luua eraõiguslike juriidiliste isikute koodeksit. Olemasolevate õigusaktide põhjalik, süsteemne ja sisuline revisjon on vajalik, kuna eraõiguslikke juriidilisi isikuid puudutavate õigusaktide jõustumisest on möödunud tükk aega ja vahepealse aja jooksul on tekkinud teatud rakenduspraktika, mille põhjalt saab analüüsida, kas eraõiguslike juriidilisi isikuid puudutavate õigusaktide sätted on täitnud oma eesmärgi või vajavad muutmist. Eraõiguslikke juriidilisi isikuid puudutavate õigusaktide toimimist on kindlasti teatud määral mõjutatud ka vahepeal olnud majanduskriis, mistõttu võimaldab õigusaktide revisjon hinnata seda, kas eraõiguslikke juriidilisi isikuid puudutavad õigusaktid toimivad ka majanduskriisi tingimustes. Revisjon on vajalik ka selleks, et hinnata, kas uutes tingimustes loodud äriühingute nn idufirmade jaoks on senine ühinguõiguse regulatsioon piisav või tuleb nn idufirmade tegevuse soodustamiseks muuta senist ühinguõiguse regulatsiooni.
7. Leiti, et tähelepanu tuleb pöörata nn tankistist juhatustele ja esitamata aastaaruannetele.
8. Oldi seisukohal, et ettevõtlus ei ole ülim vabadus kord juhtida äriühingut ja siis aasta jooksul mitmeid kordi juhatust vahetada (st vett sogada ja vähendada sellega hilisemat juhatuse liikme tekkida võivat vastutust). Selliselt läheb väga keeruliseks raske juhtimisvea tuvastamine. Peaks olema põhimõte, et vana juhatuse ei vabane enne, kui on esitanud majandusaastaaruande.
9. Juhiti tähelepanu omanike vastutuse küsimus, kus äriühingu omanikud, nt pärijad ei määragi äriühingu juhatust. Reeglina saavad nad registriosakonnast 180 päevase tähtaja ja TsMS § 354 järgi pole poolel sellisel juhul tsiviilkohtumenetlusteovõimet ja menetlus peatub.
10. Eraldi tuleb vaadata likvideerimist ja likvideerija määramist ja sundlõpetamise korral kohtu määratud likvideerija tasustamist (ÄS § 206 lg 3). Esinevad juhtumid, kus sundlõpetamisel pole võlausaldaja nõus kulusid deposiiti tasuma. Reeglina on Maksu- ja Tolliamet suurim võlausaldaja ja ei taha mingeid kulusi kanda. Samas oleks läbi likvideerimise ja pankroti võimalus veel maksuraha tagasi saada.

Kokkuvõtvalt saab positiivselt tervitada ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projekti III alajaotuse punktis 4.4. *Analüüsile esitatavad sisulised nõuded* viimases alapunktis toodud eesmärgi – „Loodav ühinguõiguslik keskkond peab tagama õiguskindluse, atraktiivse majanduskeskkonna, aitama kaasa ühingute ekspordi- ja konkurentsivõime suurendamise ning soodustama ellujäämisvõimeliste ühingute asutamist.“ Samas tuleb Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime suurendamise kõrval tähelepanu pöörata ka võlausaldajate huvide ja üldise majanduskeskkonna kaitsele, et oleks soodustatud vastutustundlik ettevõtlus. Tuleb kaardistada ja analüüsida võimalikke pankrotimenetluse ja

juhtorganite liikmete vastutuse probleemkohti idufirmade (sageli on idufirmaga seotud isikud välismaalased – dokumentide kättetoimetamine, võimalik teisene maksejõuetusmenetlus) ja sissemakseta asutatud äriühingute pankroti korral. Samuti tuleb tähelepanu pöörata registriandmete õigsuse küsimusele tagamaks, et võlausaldajatel ja ka riigil endal (sh kohtul) oleks võimalik liigsete probleemideta ühinguga suhelda. Lahendamist vajavad jätkuvalt nn pankrotimeistrite probleem, ärikeeluga seonduv (sh pankrotimenetluse raames ärikeelu määramise alused) ja ühingu juhi kohustused maksejõuetuse olukorras ning nende kohustuste täitmise tagamine. Ühinguõiguse moderniseerimise raames on vajalik ühingutes otsuste vastuvõtmise regulatsiooni osas saavutada selline selgus, et otsuste vastuvõtmise regulatsiooni pinnalt oleks võimalikult vähe võimalusi vaidluste tekkeks ning tuleb sätestada normid elektroonselt otsuste vastuvõtmiseks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Liivi Loide
Kohtu esimees
Tartu Maakohus